СИЛАБУС
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Цивільна безпека»

Ступінь освіти	перший (бакалаврський)
Спеціальності	231 Соціальна робота
Освітня програма	Соціальна та молодіжна робота
Тривалість викладання	7 семестр, 14 чверть
Кількість кредитів	3 кредити ЄКТС (90 годин)
Заняття:	
Лекції	3 години на тиждень
Практичні	2 години на тиждень
Мова викладання	українська

Сторінка курсу в СДО НТУ «ДП»: https://do.nmu.org.ua/course/view.php?id=3350

Консультації: за окремим розкладом, погодженим зі здобувачами вищої освіти

Онлайн-консультації: Microsoft Teams – група «Цивільна безпека»

Цивільна безпека | Загальне | Microsoft Teams

Інформація про викладача

Радчук Дмитро Ігорович
доцент кафедри охорони праці та цивільної безпеки, кандидат технічних наук за спеціальністю 05.26.01 Охорона праці
Персональна сторінка
https://aop.nmu.org.ua/ua/t/radchuk/
E-mail: radchuk.d.i@nmu.one

1. Анотація до курсу

Дисципліна «Цивільна безпека» є невід'ємного складовою підготовки фахівця керівної ланки, який може приймати участь у аналізуванні та відстеженні поточної ситуації на робочих місцях, прогнозуванні та прийнятті рішень у разі виникнення надзвичайних ситуацій. Курс подає інформацію щодо чинного законодавства з цивільної безпеки, розкриває рівні та джерела техногенних та природних небезпек, а також надає інформацію щодо дій та формує алгоритм у фахівця щодо послідовності дій при надзвичайних ситуаціях.

2. Мета та завдання курсу

Формування у майбутніх бакалаврів умінь та компетенцій для забезпечення ефективного аналізування, прогнозування, управління та оцінювання результативності системи керування при виникненні надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру як на підприємствах, так і у побуті шляхом опанування бакалаврами теоретичних знань та практичних навичок, які необхідні для прийняття економічно обґрунтованих рішень, спрямованих на захист підприємства та мирного населення від дії шкідливих та небезпечних чинників, що виникають в надзвичайних ситуаціях.

Завдання курсу

- знати чинне законодавство щодо цивільної безпеки на підприємствах;
- вміти оцінювати та прогнозувати ситуації з цивільної безпеки в життєвому середовищі;
- знати вимоги та вміти контролювати умов праці та виробничої санітарії на робочих місцях;
- знати алгоритм дій при настанні надзвичайних ситуацій техногенного або природного характеру;
- планувати та організовувати безпечну евакуацію населення із зон ураження.

3. Результати навчання

1. Знати вимоги чинного законодавства з цивільної безпеки для складання завдань та рішень із захисту населення від дії небезпечних та шкідливих факторів;
2. Застосовувати засоби індивідуального та колективного захисту в екстремальних умовах;
3. Контролювати умови праці на робочих місцях;
4. Орієнтуватися в класифікаціях надзвичайних ситуацій та правилах поводження в таких ситуаціях;
5. Вміти практично складати план евакуації населення та знати принципи організації евакуації із зон ураження;
6. Знати принципи формування програм та планів запобігання появи шкідливих та небезпечних чинників зокрема шляхом оцінки ризиків;
7. Вміти на базі отриманих знань формувати плани, програми проведення заходів, оперативно приймати ефективні рішення у небезпечних життєвих ситуаціях;
8. Вміти приймати практичні рішення для збереження життя та здоров'я людей й оточуючого середовища.

4. Структура курсу

ЛЕКЦІЇ
1 Поняття про безпеку. Основні терміни та визначення
2 Законодавче та правове регулювання цивільної безпеки
3. Управління, нагляд і контроль за станом цивільної безпеки
4 Основні функції та завдання системи управління безпекою
5 Атмосферне повітря. Шкідливі речовини в повітрі населених пунктів та в робочій зоні виробничих приміщень
6 Мікроклімат житлових та виробничих приміщень
7 Природне та штучне освітлення
8 Шум та вібрація
9 Іонізуючі та неіонізуючі випромінювання
10 Електробезпека

11. Пожежі у природних екосистемах та їх вражаючі фактори, характер проявів та наслідки
12 Надзвичайні ситуації та їх наслідки
ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ
Контроль вмісту шкідливих речовин в повітрі
Контроль природного та штучного освітлення
Контроль шуму та вібрації
Дозиметричний контроль іонізуючих випромінювань
Контроль метеорологічних умов

Самостійна робота (особистісно-орієнтована з елементами дистанційної).

5. Технічне обладнання та/або програмне забезпечення

Комп'ютерне та мультимедійне обладнання, Лабораторія гігієни праці та виробничої санітарії, стенд для випробувань ЗІЗОД СИ-ИДЧ-03-08, стенд з випробувань протигазових фільтрів «ЗАХИСТ», стенд з випробування наколінників, стенд з випробування ЗІЗ СВРЗ-1000, мікромановакууметр Testo 512, динамометр універсальний YILIDA DS2- 1000N. Інформаційне забезпечення Microsoft Office 365. Активований акаунт університетської пошти (**student.i.p@nmu.one**), MS Teams, MS Power Point на Microsoft Office 365. Дистанційна платформа Moodle.

6. Система оцінювання та вимоги

6.1. Навчальні досягнення здобувачів вищої освіти за результатами вивчення курсу оцінюватимуться за шкалою, що наведена нижче:

Рейтингова шкала	Інституційна шкала
90 – 100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

Загальні критерії досягнення результатів навчання відповідають описам 6-го кваліфікаційного рівня НРК.

6.2. Здобувачі вищої освіти можуть отримати підсумкову оцінку з навчальної дисципліни на підставі поточного оцінювання знань за умови, якщо набрана кількість балів з поточного тестування та виконання і захисту практичних робіт складатиме не менше 60 балів. Максимально за поточною успішністю здобувач вищої освіти може набрати 100 балів.

Форми оцінювання.

- Поточний контроль – тестування, опитування.
- Оцінювання виконання та захисту практичних завдань.
- Підсумковий контроль – іспит у письмовій формі.

Перелік питань

1. Дайте визначення терміну «Цивільна безпека».
2. Перелічіть та охарактеризуйте заходи з вирішення проблем природно-техногенної безпеки України.
3. Що таке Єдина система цивільної безпеки та які її головні завдання?
4. Які підрозділи формують сили цивільної безпеки?
5. Перелічіть та охарактеризуйте режими функціонування ЄСЦБ.
6. Яким чином відбувається організація цивільної безпеки на об'єкті господарської діяльності?
7. Наведіть та охарактеризуйте заходи у сфері цивільної безпеки.

8. Як відбувається оповіщення та інформування населення про загрозу виникнення НС?
9. Як проводиться навчання та підготовка населення до дій в умовах НС?
10. Як проводиться навчання та підготовка населення із захисту від вибухонебезпечних предметів?
11. Що таке НС та наведіть їх класифікацію?
12. Які існують рівні НС? Охарактеризуйте їх.
13. Що таке НС техногенного характеру?
14. Опишіть наслідки техногенного вибуху?
15. Для чого проводиться виявлення та оцінювання обстановки у районі НС?
16. Для чого проводиться виявлення та оцінювання обстановки під час аварії на вибухонебезпечному об'єкті?
17. Що таке НС природного характеру?
18. Опишіть наслідки НС під час землетрусів.
19. Опишіть наслідки НС під час повені.
20. Опишіть наслідки НС під час бурі, урагану, смерчу.
21. Опишіть наслідки НС під час лісових пожеж.
22. Що таке стійкість роботи об'єктів господарювання?
23. Які фактори впливають на стійкість об'єктів господарювання?
24. Перелічіть основні вимоги, які встановлюються при проектуванні об'єктів захисту ЦБ?
25. Як проводиться оцінювання стійкості роботи об'єкта господарювання?
26. Яким чином може бути створено зниження ризиків і пом'якшення наслідків НС?
27. Назвіть основні принципи і способи захисту населення та територій.
28. Яким чином здійснюється організація та виконуються евакуаційні заходи?
29. Що таке радіаційний захист населення?
30. Що таке хімічний захист населення*
31. Наведіть алгоритм проведення рятувальних та інших невідкладних робіт при НС

7. Політика курсу

7.1. Політика щодо академічної доброчесності. Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатами навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів) що можуть використовуватися в освітньому процесі. Політика щодо академічної доброчесності регламентується відповідними нормами «Положення про систему запобігання та виявлення плагіату у Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка»: **https://old.nmu.org.ua/ua/content/activity/us_documents/Положення_запобіг_виявл_плагіат-2025.pdf.**

У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

Політика щодо використання штучного інтелекту під час опанування курсу регламентується відповідними нормами «Політики щодо використання штучного інтелекту в діяльності Національного технічного університету «Дніпровська політехніка»: **https://old.nmu.org.ua/ua/content/activity/us_documents/Політика_ШІ_2025.pdf**.

7.2. Комунікаційна політика.

Здобувачі вищої освіти повинні мати активовану університетську пошту.

Обов'язком здобувача вищої освіти є перевірка один раз на тиждень (щонеділі) поштової скриньки на НТУ Microsoft Office та відвідування групи дисципліни у Microsoft Teams.

Протягом тижнів самостійної роботи обов'язком здобувача вищої освіти є робота у рамках дисципліни дистанційно у застосунку Microsoft Teams та на корпоративній платформі Moodle (**www.do.nmu.org.ua**).

Усі письмові запитання до викладача стосовно дисципліни мають надсилатися на університетську електронну пошту або до чату у Microsoft Teams.

7.3. Політика щодо перескладання.

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

7.4. Відвідування занять.

З 24.02.2022 реалізація освітньої діяльності відбувається в умовах правового режиму воєнного стану. Наявна низка небезпек: повітряні тривоги, ризики припинення енергозабезпечення, мобільного та Інтернет-зв'язку. Згідно з наказами по університету у 2025-2026 навчальному році освітня діяльність здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти всіх форм навчання здійснюється з використанням дистанційних технологій через синхронні та асинхронні комунікації.

Відвідування онлайн лекцій та практичних занять реалізується через приєднання до «наради» в «команді» Microsoft Teams. Під час повітряної тривоги заняття перериваються і продовжуються лише за умов перебування учасників освітнього процесу у захищених приміщеннях. Викладачем (за технічної та безпекової можливості) здійснюється запис заняття для підтримки асинхронного формату навчання.

У випадках відсутності енергозабезпечення, мобільного та Інтернет-зв'язку викладачем забезпечується асинхронний формат навчання та комунікація зі здобувачами за допомогою каналів зв'язку, що функціонують.

Про причини неможливості взяти участь в онлайн заняттях, ускладненні доступу до матеріалів на дистанційних платформах НТУ «ДП» тощо здобувач вищої освіти має повідомити викладача в особистих повідомленнях чатів Microsoft Teams, або листом на корпоративну е-пошту НТУ «ДП», або через старосту чи представника адміністрації інституту.

7.5. Політика щодо оскарження оцінювання. Якщо здобувач вищої освіти не згоден з оцінюванням його знань він може оскаржити виставлену викладачем оцінку у встановленому порядку.

7.6. Зарахування результатів навчання, які отримані у неформальній освіті. Здійснюється відповідно до «Положення про визнання в Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка» результатів навчання, набутих у неформальній та/або інформальній освіті» **http://surl.li/zopmhq.**

7.7. Участь в анкетуванні. Наприкінці вивчення курсу та перед початком сесії здобувачам вищої освіти буде запропоновано анонімно заповнити електронні анкети (MS Forms). Посилання на форму буде розміщено у Teams курсу. Заповнення анкет є важливою складовою вашої навчальної активності, що дозволить оцінити дієвість застосованих методів викладання та врахувати ваші пропозиції стосовно покращення змісту навчальної дисципліни.

8. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1 Техноекологія та цивільна безпека. Частина «Цивільна безпека». Навчальний посібник / В.С. Стручок, – Тернопіль: ТНТУ ім. І.Пулюя, 2022. – 150 с.

2 Березуцький В.В. Ризики та безпека населення в умовах потенційної загрози [Електронний ресурс] : навч. посібник / Березуцький В.В., Сукач С.В. ; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". – Електрон. текст. дані. – Харків : НТУ "ХПІ", 2024. – 225 с.

3 Шелех Ю.Л., Сабат М.Б., Качан С.І. Професійна та цивільна безпека (частина 1 –

Електробезпека): навчальний посібник – Львів: Видавництво ПП «Новий Світ-2000», 2023. – 227 с.
4 Культура безпеки: навч. посібн. / С. Р. Артем'єв, О. Д. Малько, О. П. Шароватова, О. В. Бригада, Б. М. Цимбал, О. В. Ільїнський – Х.: НУЦЗУ, 2020. 172 с.
5 Цивільна безпека. Методичні рекомендації та завдання до контрольної роботи для бакалаврів усіх спеціальностей / В.І. Голінько. – Д.: НТУ «Дніпровська політехніка», 2018. – 15 с.
6 Цивільна безпека. Методичні рекомендації до практичної роботи «Дослідження освітленості робочого місця» для бакалаврів усіх спеціальностей / В. І. Голінько, О. В. Столбченко, І.А. Шайхлісламова Нац. техн. ун-т. «Дніпровська політехніка». – Д. : НТУ «ДП», 2023. – 19 с.
7 Цивільна безпека. Методичні рекомендації до самостійної роботи «Нормалізація параметрів мікроклімату у виробничих приміщеннях» для бакалаврів усіх спеціальностей/ О.А. Муха, С.І. Чеберячко, І.А. Шайхлісламова Нац. техн. ун-т. «Дніпровська політехніка». – Д. : НТУ «ДП», 2023. – 30 с.
8 Методичні вказівки до виконання до виконання практичної роботи «Порядок розслідування нещасних випадків на виробництві» для студентів усіх 15 спеціальностей / В. І. Голінько, О. В. Безщасний, С. І. Чеберячко, Ю. І. Чеберячко, О. О. Яворська, Н. Н. Наумов. – Дніпро: НТУ «ДП», 2020. – 30 с.
9 Безпека життєдіяльності та цивільний захист: підручник для студентів спеціальностей з природничих, соціально-гуманітарних наук та інформаційно-комунікаційних технологій / О. Г. Левченко, О. В. Землянська, Н. А. Праховнік, В. В. Зацарний; КПІ ім. Ігоря Сікорського. – Київ: Каравела, 2021. – 268 с.
10 Методичні вказівки до виконання практичних робіт з курсу «Цивільна безпека» для студентів спеціальності 231 «Соціальна робота» / Д.І. Радчук, Б.Д. Кравченко. М-во освіти і науки України, Нац. техн. ун-т «Дніпровська політехніка». – Дніпро : НТУ «ДП», 2025. – 20 с.

Додаткові

11 Labour Protection and Civil Defense [Electronic resource] : textbook for undergraduate students / O. Levchenko, O. Polukarov, O. Arlamov, Y. Polukarov, O. Zemlyanska ; edited by O. Levchenko. – Electronic text data (1 file: 3,28 Mb). – Kyiv : Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute, 2021. – 352 p.
12 Березуцький В. В. Небезпечні виробничі ризики та надійність : навч. посібник / В. В. Березуцький, М. І. Адаменко ; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". – Харків : ФОП Панов А. М., 2016. – 385 с.
13 Навчальний посібник для самостійної роботи з дисципліни «Безпека життєдіяльності та цивільний захист»: навч. посіб. Дніпро: ПП Вахмістров О.Є., 2022. 86 с.

Інформаційні ресурси

14 http://www.//dsp.gov.ua – Офіційний сайт Держпраці України.
15 http://www.mon.gov.ua – Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України.
16 http://www.dsns.gov.ua – Офіційний сайт Державної служби з надзвичайних ситуацій.